

La ràdio en l'aprenentatge de les llengües

Els mitjans de comunicació han estat sempre molt presents en l'ensenyament de les llengües. La imatge atrau molt els alumnes, però la ràdio és potser el primer mitjà de comunicació entre els adolescents, sovint abans que la televisió. Avui dia, quan tothom parla de la importància de l'oral dintre de l'aprenentatge de les llengües, la ràdio suposa un recurs magnífic, sobretot per la relació estreta entre l'escrit i l'oral, però també com a nucli de creativitat dintre de l'aprenentatge.

La ràdio és un mitjà de comunicació diferent dels altres en la mesura en que només disposa d'un canal per transmetre's: el so. Potser no ha estat molt utilitzat en l'ensenyament de les llengües estrangeres, però es tracta, sens dubte, d'un instrument molt valuós en diversos aspectes del currículum:

- Millora el domini tant de la llengua escrita com de la llengua oral, tant pel que fa a la comprensió com a l'expressió.
- Desenvolupa estratègies d'aprenentatge com la discriminació auditiva i la repetició de models significatius.
- Ajuda a millorar la comunicació en llengua estrangera, perquè s'ha conèixer bé el sentit del que es diu i s'ha de llegir el paper de manera expressiva, amb l'objectiu de ser entès.

Aspectes curriculars del francès i aspectes interdisciplinaris del projecte de creació de programes de ràdio

Al nostre institut vam començar l'experiència de la creació de programes de ràdio el curs passat i aquest any la motivació dels propis alumnes ens ha fet dedicar una bona part del segon trimestre a aquest projecte. El treball produït no queda reduït al programa de ràdio que podem sentir, sinó durant el desenvolupament del projecte els alumnes han realitzat activitats diverses dintre del currículum i que han fonamentat els programes de ràdio que presentem. Alguns exemples d'aquesta feina són els següents:

- Treball sobre la notícia als mitjans de comunicació. Parts del text i estudi dels connectors. Creació de textos a partir d'una notícia en vídeo o d'Internet.
- Estudi de la concordança de verbs en els textos en passat. Activitats diverses sobre el conte tradicional.
- Estudi del llenguatge publicitari. Treball precís sobre verbs (imperatiu i infinitiu), adjectius i sobre aspectes no icònics de la publicitat.
- Treball fonètic: discriminació de fonemes i dels elements prosòdics del text oral.
- La interrogació directa total i parcial a les entrevistes. Utilització obligatòria del "vous" i dels diferents tipus d'interrogació.

- Identificació d'algunes marques de registre idiomàtic pròpies dels mitjans de comunicació.
- Treball sobre el vocabulari, no només de l'específic de cada ràdio sinó d'un lèxic comú que està relacionat amb les iniciacions tècniques de l'enregistrament.
- Ús i identificació de diferents registres: descripció, diàleg, narració, poesia, llenguatge publicitari.

A banda d'aquests aspectes curriculars, l'elaboració de programes de ràdio posa en joc altres destreses de tipus interdisciplinari. Les podem agrupar en les següents:

- Aprendre a fer recerques sobre un tema determinat i a gestionar aquesta informació; utilitzar les TIC de manera significativa a l'aula.
- Desenvolupar en l'alumne actituds de responsabilitat, d'autonomia, de cooperació, de respecte i d'esperit crític.
- Reflexionar sobre l'ús del llenguatge en els mitjans de comunicació i especialment en la ràdio, des de l'elaboració de determinades notícies fins al llenguatge intencional de la publicitat.
- Formar part de manera activa en un projecte col·lectiu és d'alguna manera: compartir competències, responsabilitzar-se dels resultats, autoavaluar-se i aprendre a dur a terme un treball cooperatiu.

Desenvolupament de l'experiència

El mètode que hem seguit en l'elaboració per a tots els programes de ràdio podem explicar-lo en quatre etapes:

1. Tria del tema de la ràdio. Els professors no hem seguit cap línia precisa pel que fa a la tria de temes. S'ha fet en grup i comentats després, fins i tot durant l'elaboració del programa. Durant aquests debats es feia sovint necessària una "negociació" que tenia en compte tant el tema com el seu tractament a la ràdio.
2. Descripció de les idees d'enregistraments. Es va fer una llista de les possibilitats d'enregistraments a l'abast: reportatges, entrevistes, cançons, textos, publicitats...
3. La següent etapa va consistir en escriure "en brut" un pla de l'emissió amb el fil conductor. Poc a poc es va anar completant el contingut de les diverses parts amb l'ajut del professor.
4. Una vegada ja va ser definitiu el contingut del programa, es va passar a un entrenament fonètic dut a terme amb l'ajut de la lectora de francès del nostre centre.

Ràdio Sorcière

La idea de crear un programa de ràdio amb aspectes misteriosos, de terror, pors, enigmes ... de seguida va tenir èxit en el grup d'alumnes de 2n d'ESO, que l'any anterior ja havien fet programes informatius. A partir d'una narració escoltada a classe on es barrejava una situació insòlita amb música de misteri i suspens, la participació i l'interès estaven assegurats. Igual que amb els alumnes de Primer, en ser un grup bastant nombrós es van realitzar dos programes de ràdio (Radio Sorcière i Radio Panique) per tal que el treball de tots i cadascun dels alumnes de la classe fos més ric, participatiu i extens.

Ràdio Sorcière imagina que és una ràdio dirigida per bruixes, que parlen de temes de por, expliquen històries terrorífiques i t'endevinen el futur. Per tant, la seqüenciació dels continguts era clara: una part introductòria sobre què feia por a uns alumnes entrevistats; una part central, on s'explicava una història de por, aquí imaginant que era la continuació d'una història setmanal i on es podia guanyar un viatge si hi participaves; i una part final on les bruixes explicaven quin seria el futur dels oients, en forma d'horòscop.

Cada part es va treballar de la següent manera, de forma que es treballessin tres tipus de text:

- primera part: cada alumne elaborava un diàleg senzill, on es preguntava el nom i què feia por.
- segona part: cada alumne imaginava i escrivia una narració misteriosa, que fes por, en una situació insòlita, treballant aspectes descriptius que acompanyessin a crear un clima propici.
- tercera part: cada alumne parlava d'un o dos signes de l'horòscop i imaginava quin consell podria donar, fent servir el llenguatge de les ordres i les consignes.

Entre tots els escrits, es comentava quin podria agradar més a un possible oient, es reestructurava i es redactava un text final. A més, els alumnes van ajudar a buscar música i sons que acompanyessin a les històries i a cadascun dels apartats, per donar més ambient.

A banda, es van crear dos anuncis que tinguessin relació amb el tema de les bruixes (un tarot telefònic i un llibre de màgia), que seguís el model actual del llenguatge publicitari.

El resultat va ser molt satisfactori i els alumnes s'ho van passar molt bé, alhora que van treballar moltíssim.